

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

4 Qui ligentur Censura per legem lata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

Sect. IV. Quos liget Censura per leg aut statutum, &c. 105

SECTIO IV.

Quam ligentur censura per legem, vel statutum lata.

A late disputat, & declarat hoc punctum, & quod primo etiam loco notatum est: quæ omittit, quia magis pertinent ad forum externum.

Quos ligent censura lata iure canonico.

Ene sectionem propono, ut explicem nonnullas difficultates occurrentes circa modum, seu titulum subiectionis requisitum ex parte eius, qui ligari debet censura. In qua re fere nulla dubitatio occurrit circa censuram latam ab homine per sententiam particularem: nam, cum illa feratur ad singularem personam, propter speciale delictum, & supposita sufficiente admonitione ad illam facta, constat illam solam personam ligari posse tali censura. Supponi autem debet ex parte illius sufficientis titulus subiectionis: qui titulus respectu Summi Pontificis, vniuersalisissimus sufficit, scilicet esse membrum Ecclesiæ Catholicæ, cuius Pontifex est vniuersalis Pastor. Respectu vero aliorum particularium prælatorum erit habere domicilium in diocesi alicuius: vel esse membrum talis congregationis vel aliquid simile, iuxta superius dicta de iurisdictione in foro poenitentia, seruata proportionem, respectu prælati habentis potestatem ferendi censuram. Ac denique supponi debent aliæ conditiones supra posita, vt talis sententia rite feratur. Quibus concurrentibus nihil obstat, quod is, in quem fertur talis censura, sit extra territorium ferentis: quia censura ferri potest in absentem, vt supra diximus: & censura ligari existentem in alieno territorio, non est proprie exercere iurisdictionem in aliena diocesi, sed habere ibi effectum, & quoad hunc, illum attingere, vt sic dicam, per actionem in proprio territorio rite exercitam: hoc autem non est terminos iurisdictionis excedere: sicut potest superior præceptum imponere subdito in alieno territorio existenti. De qua re videri potest Abbas in c. ult. de Foro competenti, n. 32. & seqq. & ibi alij.

Solum sunt hic obseruanda quædam magis propria huius subiectionis, quatenus respondet iurisdictioni in foro contentioso. Primum est, etiam ratione delicti commissi in propria diocesi, seu territorio, fieri aliquem subditum prælato illius diocesis, & ab eo censura ligari posse: quia hic titulus sufficit ad iurisdictionem in foro contentioso, vt nunc suppono. Et statim magis explicabitur. Secundum est, eum, qui violat censuram alicuius Episcopi, quamuis aliqui subditus eius non sit, quoad hoc fieri subditum, vt per censuram ab eo compelli possit ad eam seruandam. Vt, si quis communicet cum excommunicato ab aliquo Episcopo, etiam extra suum Episcopatum, potest ab illo excommunicari seruata forma cap. Statuimus, & cap. Statutum, de Senten. excom. in 6. Vt enim nunc suppono excommunicatus ab vno Episcopo particulari ita est pro vniuersa Ecclesia excommunicatus, vt vbiq. locorum peccet, & excommunicationem minorem incurrant omnes, qui cum illo communicauerint: quod postea ex professo tractandum est. Ratione ergo illius vniuersalitatis, vt sic dicam, quam censura includit, habet hanc potestatem, & iurisdictionem quilibet Episcopus, vt possit eos, qui dicto modo suas censuras violant, admonere, & sub maiori censura compellere ad eas seruandas: id enim ad efficaciam talis potestatis, & censuræ per eam latæ, necessarium est. Et ita insinuat in dictis c. Statuimus, & c. Statutum. Tertium obseruandum est, quod licet per mutationem domicilij mutetur subiectio, & iurdictio: tamen, si citatio præcessit, ex vi illius ita confirmatur quoad hunc effectum subiectio, vt licet postea domicilium muret, quis possit per censuras compelli ad comparandum, & excommunicari, v. g. si contumax sit, vt notauit Abbas in capite vltimo de Foro competenti num. 6. & sequentibus. Vbi

Omissis ergo censuris, quæ feruntur per sententias iudicum, circa illas, quæ feruntur per leges, nulla est difficultas, de iis, quæ feruntur iure canonico, vel legibus Pontificiis, nam, quantum est ex parte subiectionis, obligant, vel obligare possunt omnes baptizatos: quantum vero est ex parte territorij, vniuersum mundum complecti possunt. In effectum vero, seu in actu, tantum extenduntur, siue quoad personas, siue quoad prouincias, quantum verba legis declarant. Et ita nihil aliud admonere oportet, nisi vt verba legis attente legantur: & stricte sumantur, quantum proprietates eorum permiserint. Circa quod etiam obseruari potest exceptio, quæ in iure habetur de Episcopis, quod generali sententia, vel constitutione non ligetur, cap. Quia periculosum, de Sent. excom. in 6. quod de suspensione, & interdicto, & non de excommunicatione loquitur, vt suis locis videbimus. Addit etiam possunt, quæ Caietanus notat verb. Excommunicatio, in principio. Atque hoc ipsum seruata proportionem in statutis particularium prælatorum obseruandum est; tamen, quatenus illa procedunt à iurisdictione particulari ac definita ad certum locum, & certas personas, quædam specialia dubia circa illa occurrunt.

An statutum Episcopi sub censura comprehendat eos, qui extra eius territorium delinquant.

Primum dubium est, an subditus Episcopo violans statutum eius, cui est annexa censura, in alieno Episcopatu, an (inquam) illam incurrat, vt v. g. Episcopus Conimbricensis excommunicat ipso facto omnes raptores, aliquis eius subditus committit illud delictum extra diocesim, dubium est an incurrat illam censuram. Et breuiter dicendum est, illam non incurrare. Ita enim definitur in cap. 2. §. Statuto Episcopi, de Constitut. in 6. Vbi ratio redditur. Quia extra territorium ius dicenti impune non paretur. Statutum enim, per se, & directe non fertur in personas absolute, sed in territorium, vel diocesim pertinentem ad iurisdictionem talis prælati: nam pro illius pace, & legitima gubernatione statutum fertur. Et confirmatur, nam, qui illud delictum committit in aliena diocesi, subditur legibus illius diocesis, & censuris, si quæ sunt propter tale delictum lata: ergo non debet puniri etiam legibus sui Episcopatus quia non punitur idem bis in idipsum. Et ita in hac sententia omnes Doctores conueniunt, vt late eos referunt Couar. in c. Almas i. p. §. 10. num. 3. Iacobus de Grassi. lib. 4. Decis. c. 8. nu. 37. & Vgolin. tab. i. c. 9. §. 3.

Qui circa hoc dubitant, an, si quis delictum illud committat intra territorium, tamen in aliquo loco exempto illius, excusetur à censura ex vi prædicti textus. Videtur enim non excusari, quia textus ille solum excipit delinquentes extra territorium, ille autem absolute non delinquit extra territorium. In contrarium vero est, quia ille locus exemptus quamuis dicatur esse intra territorium, quia intra terminos eius quasi materialiter continetur, tamen formaliter est extra, quia est extra iurisdictionem talis prælati; & ex ea parte intelligere possumus locum illum suis terminis claudi, & esse extra terminos alterius. Vnde in cap. Cum Episcopus, de Officio Ordin. in 6. cum dictum esset, Episcopum in tota sua diocesi habere iurisdictionem ordinariam, cum limitatione subditur, in omni loco eius non exempto pro-

Episcopi non ligantur generali lege.

Caietan.

Couarr. Grassi. Vgolin.

Veratessa Intio.

pro posse actus iurisdictionis exercere: quo significatur, licet locus exemptus materialiter sit in diocesi, formaliter vero non pertinere ad diocesim: & ideo non posse in eo actus iurisdictionis exercere. Ferre autem statutum obligans sub censura, est actus iurisdictionis: ergo non potest obligare tale statutum pro illo loco exempto: ergo nec comprehendet subditum in illo peccantem. Et confirmatur, ex cap. primo de Priuileg. in sexto, in verbis illis *Dummodo sit in loco exempto commissum*; in quibus supponitur delictum commissum in tali loco esse extra iurisdictionem Episcopi ordinarij illius diocesis, in qua talis locus existit. Præterea, conf. quia etiam ibi procedit ratio textus in dicto c. 2. de Constitut. Quod extra territorium ius dicenti non patetur. Procedit etiam altera ratio, quod in illo exempto obligant leges alterius prælati, ad quem locus ille pertinet: & ibi peccans incurrit censuram ab ipso latam: ergo non incurrit aliam. Et confirmatur ex Clem. vi. de Prin. vbi specialiter conceditur Archiepiscopis vel Episc. vt in locis exemptis suarum diocesum quosdam actus Pontificales exercere possint, ex qua speciali concessione satis aperte colligitur, alios non posse: sed expresse etiam statim declaratur, vt nullum alium actum iurisdictionis possint ibi exercere: ergo quoad alia omnia ita se habent respectu illius loci, ac si omnino extra terminos diocesis existeret.

Quis dicatur locus exemptus quoad hunc effectum.

Atque hæc sententia videtur mihi iussuienter probari, & rationem dubitandi in contrarium positam ex dictis etiam solutam manere: ideoque illam veram esse censeo. Dummodo locus sit plene exemptus à iurisdictione Episcopali, ita vt non possit Ordinarius in eo leges ferre, incolas illius loci obligantes. Intelligendum item censeo per locum exemptum, non Ecclesias, aut monasteria religionum exemptorum: quæ non nisi ratione talium personarum exempta vocantur: & ideo si aliæ personæ subditæ Episcopis intra eos frangerent statuta Episcoporum, censuras eorum sine dubio incurrerent. Sed loca exempta proprie dicuntur parochiæ aliquæ, aut oppida, quæ quoad ordinariam iurisdictionem Ecclesiasticam exempta sunt. Nec referre censeo, quod ille locus sit alteri Episcopo subiectus, vel Summo Pontifici reuerentius: quia viroque modo priuatur iurisdictione in eum locum prælati, à cuius potestate locus eximitur, qualis est in hac Conimbricensi ciuitate Parochia S. Crucis, quæ exempta est à iurisdictione Ordinarij, & Priori illius conuentus subiecta est, iuxta cap. *Crim olim*, 2. de Priuileg. Atque hanc sententiam esse communem refert Vgolin. d. c. 9. §. 4. vbi etiam alias opiniones tractat, sed nullam rationem earum adducit, quæ ex dictis soluta non sit, ipse vero fusius omnes dissoluit, & nostram opinionem tenet.

Vgolin.

Vgolin. limitatio.

Exemplum.

Addit vero in fine quandam limitationē ad prædictum c. 2. de Constit. in 6. scilicet, qui delinquit in alieno territorio non incurrere censuram per statutum latam à suo Episcopo, nisi peccatum inchoauerit in proprio territorio, nam tunc licet illud consummaverit in alieno, nihilominus in censuram incidet. Adhibetq; exemplum, si Episcopus statutum faciat, vt si quis in sua Ecclesia per duos menses non resederit, excommunicatus sit: tunc enim, licet canonicus in alieno territorio degens per plures menses statutum frangat, in censuram incidit. Et ratio est (inquit) quia licet consummetur in alieno territorio contumacia, in proprio inchoata est.

Exemplum ab Vgolino adductum non esse ad rem ostenditur.

Sed in primis exemplum non est ad rem, quia si attentius consideretur, peccatum illud, quatum attinet ad censuras, & ad forum Ecclesiæ, non in alieno territorio, sed in proprio consummatur, nam, vt ex superioribus constat, in ordine ad censuras, & forum Ecclesiæ peccatum consummatur ipso actu, & effectu externo prohibito: in dicto autem exem-

plo, quod prohibetur, est omisio residentia: hæc autem omisio in illa Ecclesia consummatur, vbi residendum erat ex obligatione. Vnde quod dicitur de contumacia inchoata in proprio territorio, & consummata in alieno, non recte dictum est: nam si illa persona per duos menses integros in proprio territorio fuit, & non resedit, ibi inchoauit, & consummauit contumaciam & censuram incurrit: quod vero in alieno territorio diutius in ea perseuerat, impertinens est. Si autem in proprio territorio existens, non fuit absens à sua Ecclesia per duos menses, non inchoauit ibi contumaciam, sed alibi, vbi terminum illum non residendo transegit, nā quando lex præfigit terminum, non inchoatur contumacia, donec terminus præfixus compleatur. Et ideo in huiusmodi legibus simul est inchoari, & consummari contumacia: quamuis autem contumacia interior inchoetur, & consummetur in alieno territorio, tamen, quia ipsa exterior transgressio in proprio consummatur, ideo in ordine ad censuram, potius censetur delictum illud in proprio territorio committi.

Atque hinc tandem videtur sine causa adhiberi limitatio illa, sed potius contrario dicendum fore, ibi committi delictum in ordine ad censuram, vbi exterius consummatur, licet alibi inchoetur: vnde si quis inchoet delictum in proprio territorio: consummet vero extra illud, non incurrit censuram statuti proprii territorij, secus vero si è contrario extra inchoet, & intra consummet. Dico autem in ordine ad censuram qui in ordine ad alias penas, vel effectus, communis est doctrina iuristarum, quando delictum in vno loco inchoatur, & in alio consummatur, delinquentem vtriusque loco fieri subiectum ratione delicti iuxta l. 1. C. Vbi de crimine agi oportet, in illis verbis, *vbi commissum, vel inchoatum sunt*, vbi Interpretes id docent, & Bartol in l. Dominum. ff. de Furis, & Abbas in c. Postulasti, de Foro compet. n. 25. Et ratio est clara, quia is in vtroque loco vere delinquit: ergo ratione delicti sit illius fori, quantum ad penam, vel iudicij correspondens tali delicto, prout in singulis locis commissio. At vero in ordine ad censuram intercedit hæc peculiaris ratio, quod illa non contrahitur propter inchoationem delicti donec consummatum sit (supponimus enim ita esse latam) & ideo dicimus, præcipue esse attendendum territorium in quo consummatur, etiam si extra illud inchoatum sit. Quod primo probari posset eodem exemplo, prout à nobis declaratum est. Aliaque adhiberi possunt moralia, & frequentia: nam si stuprum, v. g. esset prohibitum in hoc Episcopatu, sub censura, & quis decipiens virginem eam traheret extra terminos diocesis, quamuis peractus, & oscula inchoaret hic delictum, si tamen non consummaret donec esset in altera diocesi, non incurreret. Idem intelligi potest de homicidio, & aliis similibus. Præterea, si quis occidat hominem in Ecclesia existentem, quamuis inchoet delictum extra Ecclesiam, inde proiciendo sagittam, incurreret censuram latam contra homicidam in Ecclesia: secus vero esset si in Ecclesia inchoaret delictum, inde proiciendo sagittam, & extra consummando delictum, ibi occidendo: ergo proportionate loquendum erit de peccato intra, vel extra territorium consummato. Et ratio reddi potest ex superioribus dictis, quia censura non incurritur nisi propter peccatum consummatum in ea specie, in qua sub censura prohibitum est: ergo vbi consummatum, ibi delinquitur in ordine ad censuram contrahendam, vel non contrahendam.

Dices: Ergo, si subditus lathaliter vulnerauit alium in propria diocesi, vbi est censura annexa homicidio, & vulneratus non ibi moriatur, sed in alia diocesi, ad quā discessisset, alter non incurrit censuram: quod videtur difficile creditu, cum delictum totū in pro-

Quid dicendum de illo qui alium vulnerauit in territorio

in proprio territorio fuerit commissum. Et tamen bona videtur illatio, quia ille non fuit homicida in eo loco, ubi illa lex sub tali censura obligabat. In eo casu dubia quid res esse videtur, nihilominus tamen probabilis est in eo incurri censuram, quia, licet delictum quoad effectum ultimum consummatur extra territorium, tamen quoad actionem etiam externam, intra territorium consummatum fuit. Vnde, licet ille non esset subditus ratione delicti posset conveniri in illo territorio, ubi deliquit, non solum de vulnere inflicto, sed etiam de homicidio commissio, imo in alio territorio conveniri non poterit, quia ibi non deliquit: ergo a fortiori per ipsammet legem convenitur & puniatur. Quocirca, licet, ut incurratur censura, expectetur effectus consummatus talis actionis: tamen, quod effectus sequatur in hoc, vel in illo loco, est valde accidentarium & extrinsecum, sed considerandum est, ubi reuera delictum commissum sit.

Ex quo etiam facile soluitur, si quis obiciat de statuto Episcopi prohibentis sub censura, ne triticum, vel aliquid simile extra diocesim feratur, quod delictum non videtur consummari, donec terminus diocesis quis egrediatur. Quamquam enim moraliter potius, quam philosophice hec pensanda sint, nihilominus etiam in toto rigore verum est, peccatum illud quoad actionem consummari in toto termino diocesis, licet quoad terminum extrinsecum consummatur in alia.

Sed quid si praelatus sub censura prohibeat subditos sacerdotes, ne in alia diocesi Missam faciant, vel aliquid simile, quomodo poterunt illi censura ligari, cum facere non possunt contra statum, nisi in aliena diocesi. Respondeo, hoc solum posse prohiberi ab Episcopo imponendo aliquod genus censurae, ut suspensionis ipso facto: quae suspensio inhereat personae, & ideo illam secum deferat ubicunque sit, ut infra latius explicabimus.

SECTIO V.

Num agens in aliena diocesi contra sententiam generalem sui praelati, eius censura ligetur.

Vperest vero alia dubitatio an subditus alicuius Episcopi agens in alia diocesi contra sententiam generalem sui praelati, per quam censura fertur in eos, qui hoc agunt, vel omittunt, tale censuram incurrat. Nam ex dictis videtur sequi non incurri: quia talis sententia perinde habere videtur, ac statum generale: sed statum non obligat in alieno territorio: ergo nec huiusmodi sententia. Conf. ex ratione d. c. 2. Quia extra territorium nemo dicere potest ius, nam hoc verum est tam de statuto, quam de precepto. In contrarium vero est, quia in cap. A nobis, i. de Sent. excom. dicitur huiusmodi sententia, Quisquis furum fecerit, excommunicatus sit, obligari subditos omnes, absque distinctione vlla: sed licet versentur in alieno territorio adhuc sunt subditi, ergo ligantur.

In hoc Canonista aliter loquuntur de sententia, quam de statuto, nam per sententiam aiunt posse excommunicari existentem in alieno territorio, non vero per statum, ut videtur licet in Abbate dist. c. 1. de Foro competentis, n. 42. & in Vgol. d. c. 9. §. 2. & 3. aliis, quos referunt. Non declarant autem, an loquantur de sententia generali, vel de particulari tantum: rationes vero quas afferunt, utrique communes sunt. Summa earum est, quod statum respicit territorium, ut qui ibi adsunt, intelligant, quid ibi agendum sit, vel cavendum: sententia vero respicit personas. Ex qua differentia videtur sequi (ex sententia horum autorum) subditum transgredientem sententiam Praelati, etiam cum existit in alieno territorio, censuram incurrere.

Verum tamen ulterius aduertendum est, aliud esse, censuram ferri in eum, qui extra territorium

existit, aliud vero ferri in eum propter delictum extra territorium commissum. Cum enim in cap. Vt animatum, de Constitut. in sexto. dicitur extra territorium non incurri censuram statuti, non est propter absentiam personae, ut sic dicam, sed quia actio ipsa, seu delictum extra territorium commissum est: ita ut, si fingatur casus, in quo post commissum delictum in alio territorio, antequam consummatur effectus eius, in quo incurritur censura, delinques iam existat in sua diocesi, nihilominus non incurret censuram. Vt v.g. si lethaliter vulneravit alium extra diocesim, & ad eam reuersus est antequam ille moriatur, non incurret censuram homicidij, ibi lata, quia delictum commissum fuit extra territorium, ubi statutum non obligat: & ideo quod persona sit in diocesi propria impertinet est. Sicut etiam e contrario si post delictum commissum in propria diocesi, ad aliam transiret ante incurram censuram, nihilominus illam incurreret ubicunque esset eo tempore, quo consummatur effectus.

Vnde quoad hoc nulla est propria differentia inter sententiam & statum, in qua inuestiganda sine causa laborant citati Iurisperiti, dicentes per statum non ferri sententiam in existentem extra territorium, sicut per sententiam, propter dictum cap. Vt animatum, sed id falsum est, quando delictum contra statum commissum est in propria diocesi. Capitulum enim Vt animatum, non agit de absentia solius personae, sed delicti, ut sic dicam. Quapropter non est etiam quoad hoc differentia inter sententiam specialem, vel generalem: utraque enim ferri post in absentem, extra territorium, si feratur propter delictum in territorio commissum, sicut de speciali sententia supra ostendimus, & de generali facile constat a paritate rationis; & quia, si per statum id fieri potest, ut diximus, multo magis per sententiam generale quae magis respicit personas. Denique vlt., & exemplis res est manifesta, nam si Episcopus ferat hanc sententiam, Omnis homicida excommunicatus sit: subditus, qui intra illum Episcopatum lethaliter alium vulneravit, licet fugiat, & iam sit in alia diocesi, cum incipit esse homicida, excommunicatione contrahet. Et idem intelligi potest in peccato simoniae, & similibus. Communiter autem inter hec non fit distinctio, quia regulariter, moraliter non accidit, ut qui delinquit in vno territorio, tempore contrahendi censuram sit in alio: re tamē vera sunt distincta, & nonnunquam separantur.

Difficultas vero est, an per sententiam, praesertim generalem feratur censura non solum in personam extra territorium existentem, sed etiam propter delictum extra territorium commissum, & quod discrimen circa hoc sit inter sententiam, & statum. Circa quod ulterius aduerto, duobus modis posse hanc sententiam ferri, ut supra dictum est; vno modo pro peccatis praeteritis cum ordine ad satisfactionem, vel restitutionem, &c. alio modo pro peccatis pure futuris. Quando priori modo fertur, quatenus illa censura supponit delictum commissum necessesse est, ut tale delictum, vel sit in propria diocesi commissum, vel quod alia ratione pertineat ad forum iudicis ferentis censuram, ut quod a subditis sit commissum, & quod ab ipso pars laesa ius suum requirat, nam si huiusmodi iurisdiclio in eo non supponatur, non habebit iurisdictionem ad vindicandum vel emendandum illud delictum. Supposita vero hac potestate, talis sententia obligabit subditos etiam si extra territorium sint, & ibi contumaces esse incipiant. Vt v.g. si Episcopus hic excommunicet eum, qui tale furtum fecit, nisi intra mensem restituat, quamvis reus in alia provincia versetur: & ibi post mensem incipiat esse contumax, sine dubio in excommunicationem incidet; quia illa non fertur per modum statuti, sed per modum sententiae, quae ferri potest in absentem. Neque in hoc est vlla ratio differentiae inter sententiam generalem, & specialem. Et, quauis contumacia, quae est proxima ratio censurae

ferri sententiam in absentem, & ferri propter delictum extra territorium commissum.

Tam sententiam quam statum com-
prehendit
absentem
quam terri-
torio deli-
querunt.

An per generalem sententiam possit ferri in delinquentem extra territorium.

Sententia censura pro praeterito delicto lata non potest ferri nisi pro delicto in propria diocesi perpetrato.